

RONDJE VRIJHEID, HELLENDOORN

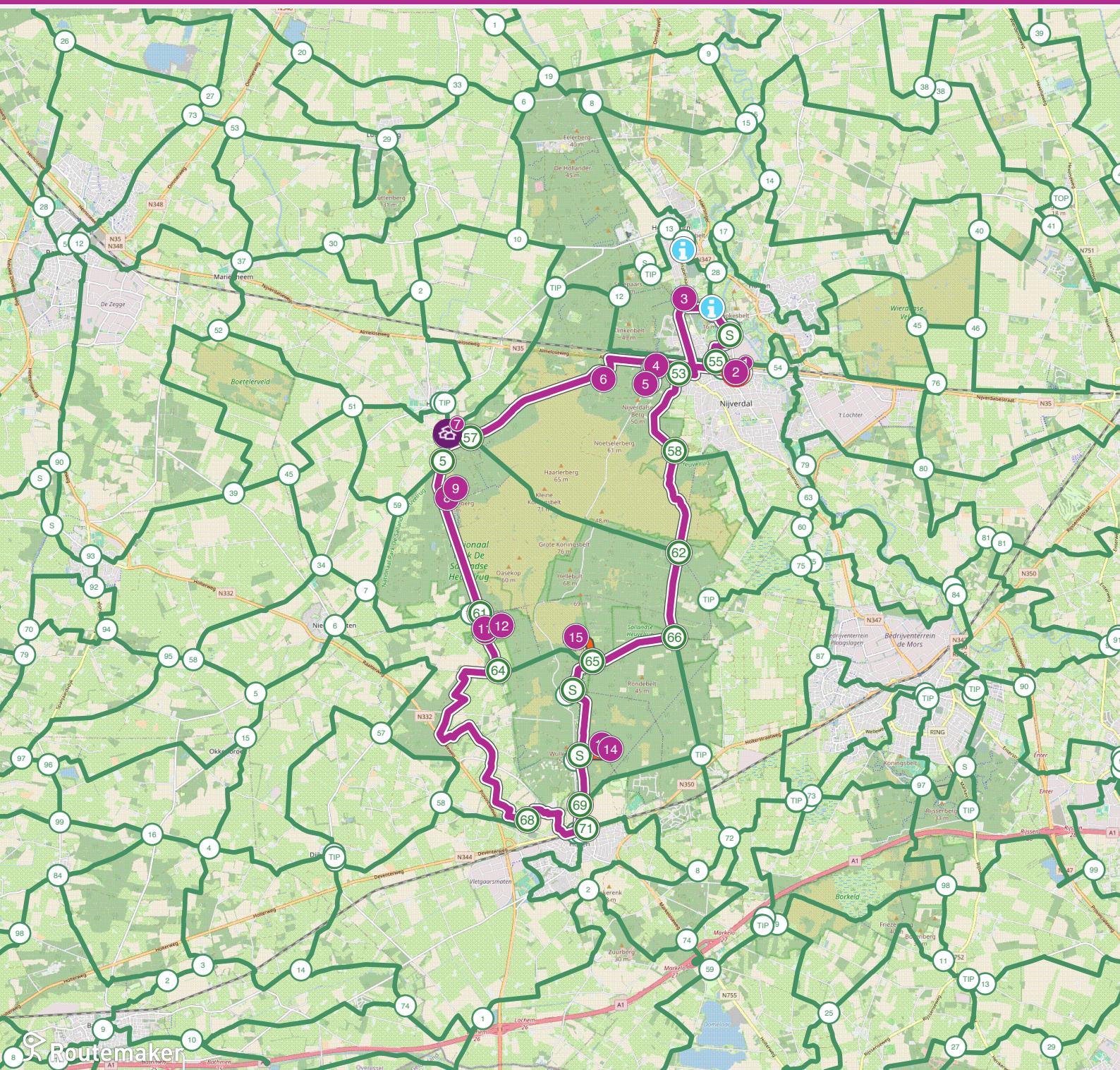
ROUTE 36 km

Deze route gaat langs diverse plekken die herinneren aan WOII. Marenthe, Sanne en Lynn hebben deze route gemaakt in de projectweek van school. "We hebben voor het onderwerp WOII-Vrijheid gekozen omdat we onze vrijheid heel belangrijk vinden en de verhalen over WOII verteld moeten blijven worden."

Deze route is tot stand gekomen door een samenwerking tussen de Christelijke Scholengemeenschap Reggesteyn en het Toeristisch Bureau Hellendoorn.

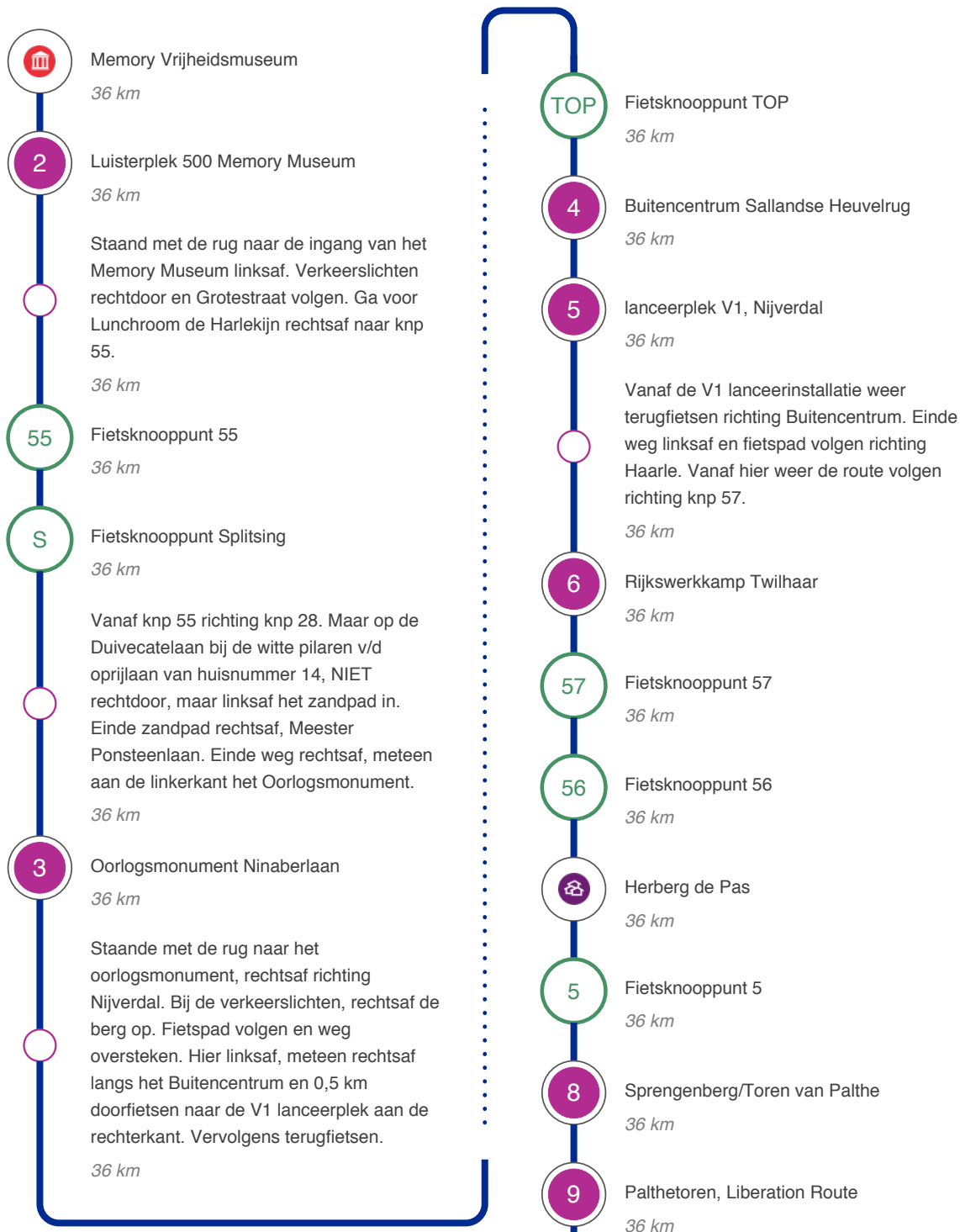
Rondje Vrijheid, Hellendoorn

Rondje Vrijheid, Hellendoorn

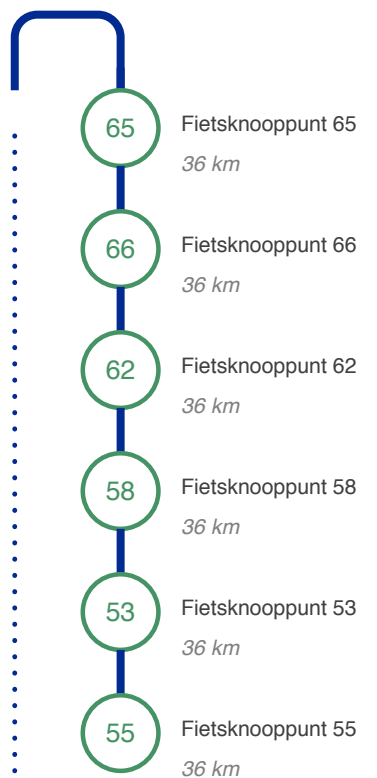
Hoe kom ik bij het startpunt?

Start bij Memory Museum Nijverdal, Grotestraat 13 in Nijverdal.

> ontdek meer op de volgende pagina

Vervolg route

Einde van de route

Rondje Vrijheid, Hellendoorn

36 km

Memory Vrijheidsmuseum

Memory Vrijheidsmuseum

Het Memory Vrijheidsmuseum in Nijverdal neemt je mee op de zwaarbevochten reis naar wat nu onze vrijheid heet.

Openingstijden van 01-05 tot 05-05

Maandag 10:00 - 17:00 Dinsdag 10:00 - 17:00
Woensdag 10:00 - 17:00 Donderdag 10:00 - 17:00
Vrijdag 10:00 - 17:00 Zaterdag 10:00 - 17:00
Zondag 10:00 - 17:00

Openingstijden van 01-01 tot 30-04

Donderdag 12:00 - 17:00 Vrijdag 12:00 - 17:00 Zaterdag 12:00 - 17:00 Zondag 12:00 - 17:00
Maandag gesloten Dinsdag 12:00 - 17:00 Woensdag 12:00 - 17:00

Openingstijden van 06-05 tot 30-12

Maandag gesloten Dinsdag 12:00 - 17:00 Woensdag 12:00 - 17:00 Donderdag 12:00 - 17:00
Vrijdag 12:00 - 17:00 Zaterdag 12:00 - 17:00 Zondag 12:00 - 17:00

Adres

Grotestraat 13 7443BA Nijverdal 0548 - 750 050 info@memorymuseum.nl

<https://memorymuseum.nl/> (<https://memorymuseum.nl/>)

2

Luisterplek 500 Memory Museum

Het leken wel paaseitjes

Het is in Nijverdal op 22 maart 1945 een zonnige dag. Geen vuiltje aan de lucht. De bevolking is redelijk gewend geraakt aan de dreigende geluiden van bommenwerpers op weg naar Duitsland. De verrassing is groot als 's middags een formatie Amerikaanse vliegtuigen plotseling laag overkomt.

In de winter van 1944-1945 is in Nijverdal de spoorlijn Almelo-Zwolle al een aantal keren

doelwit geweest van Amerikaanse bommenwerpers. Ook de stationering van de Duitse V1- en V2-raketinstallaties in de gemeente Hellendoorn vormen een belangrijk doelwit voor de luchtaanvallen.

De geallieerden proberen met deze bombardementen de aan- en afvoerroutes van de Duitsers te blokkeren. De bewoners rondom de spoorlijn in Nijverdal zijn voor zover mogelijk verhuisd of ergens anders naar toe getrokken.

Het is 22 maart 1945 eindelijk een mooie zonnige voorjaarsdag en de bewoners van Nijverdal zijn blij dat ze -zo vlak voor Pasen- hun was weer eens buiten kunnen ophangen, in de tuin kunnen werken of de vloeren weer kunnen schrobben.

Vader Auguste Lidolf en zijn zoon Eugène zijn die middag kersenpitten aan het poten. Het gezin Lidolf is vanuit Frankrijk naar Nijverdal verhuisd, omdat Auguste als monteur de machines weet te bedienen die de Nederlandsche Stoom Blekerij in Frankrijk heeft gekocht.

Zijn vrouw Louise is die middag niet thuis. Volgens ooggetuigen komen die middag kort na 4 uur plotseling 6 vliegtuigen laag over. Boven het centrum maken ze een scherpe bocht en men kon de piloten in de cockpit zien zitten. Tegelijkertijd zien ze dat er bommen worden uitgegoid.

Iemand zei: 't leken wel paaseitjes, 't was immers de week voor Pasen. Deze paaseitjes hadden echter eenverwoestende werking. Later blijkt dat tijdens dit vergissingsbombardement Nijverdal drie bombardementsgolven te verwerken krijgt waarbij 73 mensen het leven laten en er tientallen gewonden zijn.

Vader Auguste en zoon Eugène zijn ook omgekomen zullen Frankrijk nooit meer zien.

<https://www.liberationroute.com/nl/pois/621/they-looked-like-easter-eggs> (Luisterverhaal Nijverdal)

3

Oorlogsmonument Ninaberlaan

Oorlogsmonument Ninaberlaan

Het monument is neergezet ter nagedachtenis aan de omgekomen burgers van de Tweede Wereldoorlog. Het monument is onthuld op 3 mei 1952. Elk jaar op 4 mei vindt hier de Dodenherdenking plaats met 2 minuten stilte, toespraken en kransleggingen.

4

Buitencentrum Sallandse Heuvelrug

Buitencentrum Sallandse Heuvelrug

In het Buitencentrum is onder andere een restaurant met open haard en terras, een expositieruimte, een telescoopruimte en planetarium en een winkel met leuke spullen. Ook worden er in het Buitencentrum allerlei activiteiten georganiseerd en is er de mogelijkheid om te vergaderen.

Openingstijden van 01-10 tot 31-10

Maandag gesloten Dinsdag 10:00 - 17:00 Woensdag 10:00 - 17:00 Donderdag 10:00 - 17:00 Vrijdag 10:00 - 17:00 Zaterdag 10:00 - 17:00 Zondag 10:00 - 17:00

Openingstijden van 01-11 tot 29-02

Maandag gesloten Dinsdag 10:00 - 16:00 Woensdag 10:00 - 16:00 Donderdag 10:00 - 16:00 Vrijdag 10:00 - 16:00 Zaterdag 10:00 - 16:00 Zondag 10:00 - 16:00

Openingstijden van 01-03 tot 30-09

Maandag 10:00 - 17:00 Dinsdag 10:00 - 17:00 Vrijdag 10:00 - 17:00 Zaterdag 10:00 - 17:00 Woensdag 10:00 - 17:00 Donderdag 10:00 - 17:00 Zondag 10:00 - 17:00

Adres

Grotestraat 281 7441GS Nijverdal 0548-612711
buitencentrumsallandseheuvelrug@staatsbosbeheer.nl

<https://www.staatsbosbeheer.nl/uit-in-de-natuur/locaties/buitencentrum-sallandse-heuvelrug>

(<https://www.staatsbosbeheer.nl/uit-in-de-natuur/locaties/buitencentrum-sallandse-heuvelrug>)

5

lanceerplek V1, Nijverdalen

Lanceerplek V1, Nijverdalen

Ter herinnering aan het feit dat hier vanaf 1944 ruim 400 V1 bommen zijn afgevuurd op Antwerpen, is op deze plek een monument geplaatst. Er staat een informatiebord en de fundamenteën en staanders van de lanceerbaan zijn herbouwd, zodat je kunt zien waar de lanceerbaan precies heeft gestaan.

6

Rijkswerkkamp Twilhaar

Monument Rijkswerkkamp Twilhaar

Rijkswerkkamp Twilhaar - in eerste instantie opgezet als een werkverruimingskamp - werd in 1942 een joods werkkamp. De bezetter gijzelde in dit Nijverdalse kamp een kleine honderd joodse mannen, voornamelijk afkomstig uit Groningen.

Op 2 oktober van dat jaar werden de mannen via Westerbork afgevoerd naar de vernietigingskampen in het oosten van Europa, waar zij bijna allen zijn vermoord.

Na de oorlog werd het afgebroken, bomen groeiden waar eerst barakken stonden en van het bestaan van rijkswerkkamp Twilhaar was vrijwel niemand meer op de hoogte. Inmiddels is er een monument geplaatst, zijn de contouren van het kamp zichtbaar gemaakt en is een replica van de toegangspoort geplaatst.

Op het bord bij het monument staat de volgende tekst: In de periode van 1940 tot begin 1947 bevond zich hier het Rijkswerkkamp Twilhaar. Dit werkverschaffingskamp werd opgericht door de Rijksdienst voor de Werkverruiming en diende in de veertiger jaren van de vorige eeuw voor huisvesting van

werkloze mannen, die nuttig werk moesten verrichten in de bossen van de Sallandse Heuvelrug. Deze werkzaamheden betroffen voornamelijk het ontginnen van woeste gronden en de aanleg van paden en wegen in de bossen en op de heide.

<https://mijnstadmijndorp.nl/app/werkkamptwilhaar/verhalen/rijkswerkkamp-twilhaar>
(Rijkswerkkamp Twilhaar)

Herberg de Pas

Herberg de Pas

Proef de sfeer van een ver verleden op Erve de Pas. Kom eten, drinken en logeren in de knusse herberg uit 1891. Geniet van puur en eerlijk eten uit de streek. Ontdek de mooie natuur van de Sprengenberg.

Openingstijden

Maandag gesloten Dinsdag 10:00 - 17:00 Woensdag 10:00 - 17:00 Donderdag 10:00 - 17:00 Vrijdag 10:00 - 17:00 Zaterdag 10:00 - 18:00 Zondag 10:00 - 18:00

Adres

Molenweg 2 7448RE Haarle 0548-852038 info@herbergdepas.nl

<https://herbergdepas.nl> (<https://herbergdepas.nl>)

Sprengenberg/Toren van Palthe

Palthetoren, Sprengenberg

Ineens krijg je hem in het vizier: de Palthetoren. Deze villa is in 1903 gebouwd in opdracht van de toenmalige eigenaar Van Wulfften Palthe. Het torentje dat boven de bomen uitsteekt, was een sterrenobservatorium. Destijds was er overigens nog maar weinig bos in de wijde omgeving;

het was merendeels heide. Vandaar ook dat de windvaan een korhaan is. Het gebouw is nog steeds in gebruik, het is eigendom van de Stichting Huis Bergh.

Palthetoren, Liberation Route

Palthetoren

In het huis op de Sprengenberg was een commandopost van de Duitsers ingericht. Bij de bevrijdingsacties op 9 april 1945 is deze post beschoten door de Canadezen. Een jonge bewoner van de toren heeft een wit laken uitgehangen als teken van overgave. Zo is de toren gespaard gebleven.

Marinus Stevens Monument

Marinus Stevens Monument

Op zaterdag 14 oktober 1944 werd een grote razzia gehouden in Salland. Mogelijke aanleiding was een wapendropping voor het verzet in de voorgaande nacht. Bij deze razzia is aan de Haarlerweg te Holten de 18-jarige onderduiker Marinus Stevens uit Apeldoorn doodgeschoten.

De Nijverdalse verzetsman Gerrit Jan Piksen werd gedood in Haarle en de joodse onderduiker Mozes (Maurits) Bachrach (geboren te Arnhem) aan de Portlanderdijk tussen Nieuw Heeten en Schoonheten.

Op initiatief van o.a. de heren Marsman en Tielbeek, destijds zelf ook onderduikers, is in 1998 aan de Haarlerweg het Stevensmonument tot stand gekomen. Het monument is geplaatst op de plek waar Marinus Stevens is overleden. Het werd onthuld op 1 mei 1998 door Albert Stevens, de broer van Marinus.

Sinds 2005 worden op deze plek ook Mozes (Maurits) Bachrach en Gerrit Jan Piksen herdacht. Voormalig Bosschoolhoofd Gert Jan van 't Holt heeft het monument destijds geadopteerd, samen met de basisschoolkinderen van de Bosschool. Sindsdien wordt hier ieder jaar op 14 oktober een bijeenkomst gehouden.

Verhaal Liberation Route

Dagboek van een onderduiker

Zaterdag 14 oktober 1944 – Vandaag was een dag om nooit meer te vergeten; ik heb angstaanjagende dingen gezien en ik heb gevreesd voor mijn leven. Het begon allemaal vanochtend toen ons het gerucht bereikte dat er een grootscheepse razzia op komst was...

Op dit moment zit ik samen met mijn kameraad Hans ondergedoken bij een boerenfamilie in de buurt van Haarle. We doen wat klusjes voor het verzet, zoals het verspreiden van kranten en radio's. Af en toe zitten er ook wat wapens en munitie bij. De familie waar we verblijven heeft vaker onderduikers.

En ze brengen regelmatig eten en drinken naar onderduikershutten in het bos. We zijn ze erg dankbaar voor onze schuilplaats, maar beseffen ook dat we ze hierdoor in groot gevaar kunnen brengen. Toen we vanochtend hoorden dat de Duitsers eraan kwamen hebben we ons in de hooischuur op het erf verstopt

Af en toe durfden we het aan om even buiten te kijken. Rond 10 uur zag ik een grote groep Duitse soldaten door de weilanden aankomen. "Wegwezen nu!" siste ik tegen Hans. We kropen snel tussen het hooi en hielden ons doodstil. Even later hoorden we ze bij de boerderij op de deur bonzen.

"Aufmachen jetzt!" schreeuwden ze. Terwijl ze de boerderij doorzochten hoorden we ze tegen elkaar roepen. Het duurde niet lang voordat we voetstappen over het erf onze kant op hoorden komen en de schuurdeur werd met veel kabaal opengeschoven. Ik dacht: nu zijn we erbij!

Ze prikten met hun wapens in het hooi en ik stond op het punt om tevoorschijn te komen. Ik durfde haast geen adem meer te halen en dacht dat ik zou stikken. De seconden leken wel uren te duren en ik wachtte op het moment dat ik de punt van een geweer zou voelen. Maar het gebeurde niet.

De voetstappen verwijderden zich weer en de stemmen stierven weg. Het was niet te geloven; wonder boven wonder werden we niet ontdekt! We hoorden ze verderop tegen elkaar praten en bleven al die tijd roerloos liggen. Mijn knieën deden pijn maar ik durfde me nog steeds niet te bewegen.

Uiteindelijk keerde de rust op de boerderij terug. Ik weet niet meer hoe lang we nog in het hooi zijn blijven liggen, maar uiteindelijk kwam de boer ons weer ophalen. Later vandaag hoorden we dat drie onderduikers veel minder geluk hadden dan wij.

Marinus Stevens werd op nog geen 500 meter van de onderduikershut in het bos bij Helhuizen doodgeschoten. Verzetsman Gerrit Jan Piksen uit Nijverdal die in Haarle vanmorgen nog drie onderduikers in veiligheid bracht, is vandaag even buiten Haarle vermoord.

Ook een joodse onderduiker, Mozes Bachrach, die op de vlucht was van de ene naar de andere boerderij, is nabij Nieuw-Heeten doodgeschoten. Dit wetende, vind ik het nog onbegrijpelijk dat het lot Hans en mij zo goedgezinnd is geweest...

12

Onderduikershut

Onderduikershut Holten

De familie Hullegie heeft tijdens de Tweede Wereldoorlog heel veel Joodse, Nederlandse, Franse, Engelse en Amerikaanse onderduikers geholpen. Dat deden ze onder andere door ze te laten onderduiken op hun boerderij (Huize Hullegie), maar in 1943 werden er ook twee schuilhutten gebouwd.

Moedige mensen waagden hun leven om eten te brengen naar de onderduikers in de schuilhutten. Ondanks de Duitse razzia's, gevangenneming en zware ondervraging is nooit een van de onderduikers ontdekt. Allen hebben het leven behouden.

In het voorjaar van 2000 is de hut gereconstrueerd dankzij de hulp van de bureu uit Helhuizen en Espelo. Het monument is te vinden in de directe nabijheid van het Stevens monument aan de Haarlerweg dicht bij de parkeerplaats.

Canadian War Cemetery

Canadian War Cemetery

De Canadese Begraafplaats in Holten is een plek voor bezinning. Hier worden slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog herdacht. Achter elk van deze 1394 graven schuilt een indrukwekkend verhaal. In het Informatiecentrum komt u meer te weten over de gesneuvelde soldaten.

<https://www.canadesebegraafplaatsholten.nl/> (Canadese Begraafplaats Holten)

Verhaal Liberation Route

Verslag van een Holtenaar

De oorlog is voorbij, maar regelmatig word ik herinnerd aan de strijd. Als ik met mijn fiets tussen de weilanden rij zie ik overal witte houten kruisjes. Dit zijn de plaatsen waar de geallieerde soldaten zijn omgekomen en begraven, waar ze stierven voor de bevrijding van ons land.

Vaak heb ik me afgevraagd hoe dit zal zijn voor hun familie en geliefden. Zouden ze

weten dat hun man of zoon hier in Holten begraven is? Hoe zou het zijn om te weten dat je geliefde duizenden kilometers verderop in de grond ligt, op een willekeurige plek in een vreemd land...

Een tijd later zie ik veel vrachtwagens op en neer rijden en zijn er Canadezen aan het werk op het landgoed van de Heer Sterringa. Al snel wordt duidelijk dat de Canadese legerleiding de opdracht heeft gekregen om één plek te zoeken voor alle gesneuvelde Canadezen.

De Heer Sterringa uit Holten heeft zijn land verkocht aan de Nederlandse Staat, die het vervolgens weer aan Canada heeft geschonken. Vrachtwagens rijden af en aan om de gesneuvelde Canadezen uit Oost- en Noord-Nederland en Noord-Duitsland op te halen.

De legerleiding bereidt op haar beurt het terrein voor om de gesneuvelden hun laatste rustplaats te geven. Niet veel later zie ik vele witte kruisjes staan op de Holterberg. Wat een ontroerend beeld! De mannen hebben hun laatste rustplaats gevonden en krijgen de eer die hen toebehoort;

een eigen gedenkplek. Want zonder hen was het einde van de oorlog nog lang niet in zicht geweest...

15

Uitkijkpunt Holterberg

Uitzichtpunt Holterberg

De Holterberg is een uniek en zeer gevarieerd natuurgebied. De hoogteverschillen geven je een geweldige beleving. Loop naar het uitzichtpunt Holterberg voor een prachtig uitzicht over de omgeving. Bij gunstig weer kan je zelfs de kerktoeren van Deventer in de verte zien liggen.